

Vėjaraupiai

1. Kas tai yra vėjaraupiai?

Vėjaraupiai – tai ūmi infekcinė liga. Ligos sukėlėjas herpes zoster virusas. Ligai būdingas pūslelinis bėrimas ir karščiavimas. Sergantis asmuo gali turėti net iki 500 pūslelių. Bėrimas nusėja visą kūną bei gali išplisti į burnos gleivinę, viršutinius kvėpavimo takus, akių junginę. Vėjaraupiai dažniausiai tęsiasi 5–7 dienas.

2. Kada pasireiškia pirmieji ligos požymiai po užsikrėtimo?

Laikotarpis nuo užsikrėtimo iki pirmųjų ligos požymių užtrunka apie 2 savaites (gali svyruoti 10 – 21 d.). susirgus vėjaraupiais imunitetas išlieka visam gyvenimui, labai retais atvejais galima susirgti pakartotinai. Persirgus vėjaraupiais virusas lieka organizme slaptosios formos pavidale ir vėliau gali sukelti juostinę pūslelinę.

3. Kokie vėjaraupių simptomai?

Vėjaraupiams būdingas simptomas – pūslelinis bėrimas, šios pūslelės būna pripildytos skysčio, ilgainiui jos virsta šašais. Sergant vėjaraupiais vienu metu stebimi įvairūs bėrimo elementai – rausvos dėmelės, pūslelės, šašai. Bėrimas pirmiausiai pasirodo ant rankų, krūtinės, nugaros (dažniau pridengtose kūno vietose nei atvirose), vėliau išplinta po visą kūną, gali išberti ir gleivinę (burnos, akių vokų ar lytinių organų). Bėrimas tęsiasi savaitę. Bėrimų pūslelinę stadiją lydi intensyvus niežulys. Kiti vėjaraupių simptomai gali pasireikšti 1–2 dienoms prieš pasirodant bėrimams: karščiavimas, nuovargis, sumažėjęs apetitas, galvos ir raumenų skausmas.

4. Kaip užsikrečiama vėjaraupiais?

Vėjaraupiai labai greitai plinta. Virusas plinta oro lašeliniu keliu nuo žmogaus žmogui, užsikrėtusiam asmeniui kosėjant, čiaudint, kalbant, taip pat galima užsikrėsti tiesioginio kontakto keliu per odą, liečiant bėrimus (tiek nuo sergančiojo vėjaraupiais, tiek nuo juostine pūsleline) ar netiesiogiai per pūslelių išskyromis suteptus daiktus. Vėjaraupiai yra labai užkrečiama liga, ypač ankstyvąją bėrimo stadiją. Sergantis vėjaraupiais žmogus gali platinti ligą prieš 1 – 2 d. iki atsirandant bėrimams ir tęstis iki tol, kol bėrimai virsta šašeliais (iki 5–7 dienų). Kai žaizdelės pasidengia šašais, jos jau nebėra pavojingos. Ligonio šeimos nariams rizika užsikrėsti vėjaraupiais siekia 80–90 proc. Vėjaraupių virusas taip pat sukelia juostinę pūslelinę (persirgus vėjaraupiais virusas lieka nugaros smegenų mazguose, o susidarius palankioms sąlygoms gali pasireikšti juostinė pūslelinė). Todėl asmenys gali užsikrėsti ir nuo juostine pūsleline sergančių asmenų, bet tik tuomet kai infekcija yra išplitusi ar esant ilgam ir glaudžiam kontaktui. Tokiu atveju jei žmogus nesirgęs ir neskiepytas nuo vėjaraupių, susirgs ne juostine pūsleline, bet vėjaraupiais.

5. Kuriems asmenims yra didesnė rizika turėti vėjaraupių komplikacijų?

Vėjaraupių komplikacijos gali pasireikšti 1 iš 50 atvejų. Sveikiems žmonėms dažniausiai komplikacijų nebūna. Bėrimai paprastai sugyja be rando, tačiau intensyvus kasymasis ar pūlinga odos infekcija gali paskatinti randų formavimąsi. Didesnė komplikacijų rizika yra šiems žmonėms: Kūdikiams Paaugliams (nuo 12 m. ir vyresniems) Suaugusiems Nėščiosioms Asmenims, kurių imunitetas yra nusilpęs dėl ligos ar gydymo (pvz. sergantieji ŽIV/AIDS, vėžiu, pacientai po transplantacijų, chemoterapijos, imunosupresinio gydymo ar ilgai vartojantys steroidus).

6. Kokios komplikacijos dažniausiai lydi vėjaraupius?

Dažniausiai pasitaiko šios komplikacijos: Odos ir poodžio ar minkštųjų audinių bakterinės infekcijos, nes besikasant išbertas vietas į odą patenka pūlinės ligas sukeliančios bakterijos Pneumonija Smegenų uždegimas (encefalitas, meningitas ir kt.) Kraujotakos sutrikimai Kraujo infekcija (sepsis) Dehidratacija Žmonės su sunkiomis komplikacijomis gydomi ligoninėje. Vėjaraupiai taip pat gali baigtis mirtimi.

7. Kodėl reikėtų skiepyti vaikus nuo vėjaraupių?

Dažniausiai vaikai vėjaraupiais perserga nesunkiai, viskas priklauso nuo imuninės sistemos, bet niekas nėra tikras, kad vaikas sirgs lengva ligos forma ar vargins įkyrus niežulys ir aukšta temperatūra. Be to, susirgę vaikai apie 10 dienų negali lankyti darželio ar mokyklos, taip sutrikdomas šeimos socialinis aktyvumas. Persirgus natūraliai, net ir lengva ligos forma, vaikų imunitetas labai nusilpsta, tad vaikai tampa labai imlūs ir kitoms infekcijoms, todėl dažniau serga. Kuomet vaikai paskiepijami vėjaraupių vakcina, vaikas įgyja ne tik pilnavertį ilgalaikį imunitetą, išvengiama ligos komplikacijų, bei įgyjama apsauga nuo juostinės pūslelinės. Juostinė pūslelinė – tai liga, kuri sutrikdo sveikatą 3 – 6 mėnesiams. Nusilpus imunitetui, ši liga pasireiškia skausmingu pūsleliniu bėrimu išilgai pažeisto nervo, dažniausiai liemens, veido, kaklo srity. Jei vaikas persirgo vėjaraupiais kūdikystėje ar iki 18 mėn. – labiau tikėtina, kad jam ateityje pasireikš juostinė pūslelinė. Maži vaikai šia liga dar neserga, tačiau susirgimo atvejų pasitaiko paauglių tarpe ir ypač padaugėja tarp suaugusių, vyresnių nei 50 m. Rekomenduojama, kad iki 13 metų vaikai turėtų imunitetą vėjaraupiams, nes būtent nuo šio amžiaus labai padažnėja sunkių ligos formų ir komplikacijų.

8. Kaip apsisaugoti nuo vėjaraupių?

Geriausia apsauga nuo vėjaraupių – skiepai. Nuo vėjaraupių skiepijama gyva vakcina, kuri pasižymi dideliu efektyvumu, todėl paskiepyti vaikai itin retais atvejais gali susirgti (dažniausiai suserga asmenys, su sutrikusia imunine sistema), tuomet liga pasireiškia labai lengva forma (nežymus pabėrimas, neaukšta temperatūra ar visai nepasireiškia karščiavimas). Tiek vaikai (nuo 1 m.), tiek suaugę skiepijami dvejomis vakcinų dozėmis. Ypač rekomenduojama skiepytis asmenims, kurie anksčiau nesirgo. Visus anksčiau nesirgusius vėjaraupiais vaikus vyresnius nei 12 mėnesių amžiaus (ypač lankančius darželius bei mokyklas ar sergantys lėtinėmis ligomis, imunodeficitais). Dažniausiai vėjaraupių vakciną rekomenduojama skiepyti antraisiais gyvenimo metais kartu su tymų – epideminio parotito – raudonukės (MMR) vakcina. Jei šis laikas jau praėjo patariama vaikus paskiepyti prieš vedant į kolektyvą – darželį ar mokyklą.

9. Ar visiems galima skiepytis nuo vėjaraupių?

Nuo vėjaraupių skiepijama gyva vakcina, todėl skiepytis nerekomenduojama: vaikams iki 9 mėn. nėščiosioms asmenims, kuriems neseniai buvo perpiltas kraujas ar buvo skiriami imunoglobulinai.

10. Ar skiepas suformuoja imunitetą visam gyvenimui?

Pasiskiepijus vėjaraupių vakcina įgyjamas pilnavertis ilgalaikis imunitetas. Taip pat skiepas apsaugo nuo juostinės pūslelinės. Vėjaraupių vakcina pasižymi dideliu efektyvumu, todėl paskiepyti vaikai itin retais atvejais gali susirgti (dažniausiai suserga asmenys, su sutrikusia imunine sistema). Susirgus skiepytam asmeniui, išvengiama vėjaraupių ligos komplikacijų, o ir pati liga pasireiškia labai lengva forma – nežymus pabėrimas, neaukšta temperatūra ar visai nekarščiuojama.

*Informaciją paruošė: Visuomenės sveikatos priežiūros specialistė Audra Bertašienė
(naudota medžiaga <https://nvsc.lrv.lt/lt>)*